

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1181

van **CHRIS JANSSENS**

datum: 23 september 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Asbestafbouw - Maatregelen voor woningen met asbesthoudende daken

Tot het gebruik van asbest in 2001 werd verboden in België, werd het tientallen jaren lang verwerkt in meer dan 3500 uiteenlopende toepassingen. In Vlaanderen zouden gebouwen en infrastructuur ouder dan 2001 zo'n 2,3 miljoen ton aan asbesthoudende toepassingen bevatten. Het gaat - volgens de website van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) over ruim 2,8 miljoen woningen, 354.000 niet-residentiële gebouwen en 40.000 kilometer aan nutsleidingen. Veel mensen die voorafgaand aan het verbod hun woning hebben laten (ver)bouwen waren toen vanzelfsprekend nog niet op de hoogte van de gezondheidsgevaaren.

In 2018 keurde de Vlaamse Regering het 'actieplan asbestafbouw' goed. Het plan bevat verschillende maatregelen om risicovolle asbesttoepassingen versneld uit onze gebouwen te verwijderen. De Vlaamse Regering wil al het aanwezige asbest in Vlaamse gebouwen en woningen, gebouwd voor 2001 in kaart brengen. Door asbest in slechte staat op te sporen en te verwijderen, wil ze Vlaanderen tegen uiterlijk 2040 asbestveilig maken. Daarom wordt vanaf 23 november 2022 een asbestattest verplicht bij de verkoop van woningen en gebouwen gebouwd voor 2001. De aanwezigheid van asbest tast vanzelfsprekend de verkoopwaarde van een woning (of gebouw) fors aan.

Nu rijst er bijkomend het probleem dat het luidens het Vlaamse decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen (artikel 33/1) verboden is constructies zoals zonnepanelen, overzetdaken en reclamepanelen te bevestigen aan of over een asbesthoudende dak- en gevelbekleding of een niet-asbesthoudende dak- en gevelbekleding als daarbij onderliggende asbesthoudende materialen beschadigd worden. Op de website van OVAM wordt dit verbod als volgt verantwoord: "Bij de werken die daarvoor nodig zijn, wordt er geboord, geslepen en genageld in het asbesthoudende dak. Daardoor raken de onderliggende materialen vervuild met asbestvezels."

Eigenaren van een woning met een asbesthoudend dak - en dat zijn er in Vlaanderen allicht vele honderdduizenden - zien dus niet alleen de verkoopwaarde van hun woning fors verminderen, maar kunnen in deze tijden van fors stijgende energieprijzen ook geen zonnepanelen op hun dak laten leggen om hun energiefactuur te verminderen, eventueel gekoppeld aan een warmtepomp om het aardgasverbruik te verminderen. De personen met asbestleien daken zijn nu praktisch allemaal gepensioneerd of er dicht tegenaan. Voor velen onder hen zijn kosten van al snel zo'n 60.000 of 70.000 euro om asbest te laten verwijderen en een nieuw dak te leggen veel te hoog. Het gaat om een vergeten groep van Vlaamse gezinnen, die men in de energiecrisis in de kou laat staan. Ook voor de Vlaamse

overheid is het - in functie van de noodzakelijke energiebesparing en de klimaatdoelen - uiteraard een slechte zaak dat zoveel mensen uitgesloten worden van zonnepanelen.

Er is weliswaar de Vlaamse verbouwpremie voor (onder meer) dakisolatie, die eventueel verhoogd kan worden met een bijkomende premie van 8 euro per m² voor asbestverwijdering (verwijdering asbestleien en/of het asbesthoudend onderdak). Uiteraard moet de eigenaar in dat geval nog zelf zeer diep in de geldbuidel tasten, terwijl die middelen vaak ontbreken. Er is ook een premie van 12 euro per m² voor asbestverwijdering in combinatie met het leggen van zonnepanelen, maar die kan dan weer enkel worden aangevraagd voor niet-verwarmde, niet-residentiële gebouwen. Niet voor woningen dus. Bijkomende initiatieven ten voordele van de geschetste groep lijken dus noodzakelijk.

Veel van de huidige asbest-gerelateerde steun loopt via steden en gemeenten. Deze zeggen deze middelen te gebruiken voor de inzameling en verwerking van het ingezamelde asbestafval. Weinig of niets van deze steun komt bij de getroffen Vlaamse gezinnen terecht, die als enige de zware extra kostprijs (van de asbestveilige afbraak en heropbouw van hun dak en onderdak inclusief dakgoten en dergelijke) moeten dragen vooraleer ze ook maar enigszins aan energiebesparende maatregelen (zoals bijvoorbeeld zonnepanelen, warmtepomp, elektrische wagen) kunnen beginnen.

1. Hoeveel personen worden geconfronteerd met het gestelde probleem, namelijk dat ze een woning in eigendom hebben met een asbesthoudend dak (waarop ze dus geen zonnepanelen mogen leggen)?
2. Hoeveel personen hebben de verhoogde premie voor de verwijdering van asbest al aangevraagd? Hoeveel daarvan deden dit daarbij ook voor de verwijdering van asbest in hun dak? Graag uitsplitsen per maand.
3. Erkent de minister dat de mensen met asbesthoudende daken fors financieel gedupeerd zijn, enerzijds door de gedaalde waarde van hun woning, maar ook doordat hen de kans ontzegd wordt om hun energiefactuur te verlagen via het leggen van zonnepanelen (desgevallend ook gekoppeld aan de installatie van een warmtepomp)?
4. Beschikt de minister over cijfers van welk percentage van de kosten van asbestverwijdering, dakisolatie en nieuw dak (gemiddeld) gedekt wordt door de huidige verbouwpremie (inclusief toeslag voor asbestverwijdering)?
5. Is de minister van oordeel dat de huidige steunmaatregelen volstaan om eigenaars die in die situatie verkeren te overtuigen of financieel in staat te stellen om het asbest te laten verwijderen, hun dak te isoleren en een nieuw dak te leggen?
6. Overweegt de minister desgevallend bijkomende (steun)maatregelen te nemen om deze doelgroep alsnog te overtuigen om het asbest op hun dak te laten verwijderen en/of zonnepanelen te plaatsen? Welke maatregelen?
7. Kan het volgens de minister een optie zijn om via een decreetsaanpassing eigenaars van asbesthoudende daken toe te staan om onder strikte voorwaarden slechts een deel van de asbesthoudende dakleien te vervangen, namelijk de dakleien waarin geboord wordt, zodat op deze daken alsnog zonnepanelen geplaatst kunnen worden zonder gezondheidsgevaaren?
8. Op aanpassingswerken die passen in de verwijdering van asbest - die nochtans essentieel zijn uit het oogpunt van de volksgezondheid - wordt btw geheven, wat de totale factuur nog duurder maakt.

Lijkt het niet opportuun dat werkzaamheden in het kader van de verwijdering van asbest vrijgesteld worden van btw? Zal de minister dit desgevallend bij de Federale Regering bepleiten? Zo niet, waarom niet?

9. De producenten van de asbesthoudende leien verdienen door de verplichte (vaak vroegtijdige) vervanging van hun aangeleverde asbestleien dubbel.

Is het niet billijk om de producenten mee te laten delen in de verwijderings- en vervangingskosten van de asbestleien? Bijvoorbeeld via een door deze producenten te financieren fonds. Welke initiatieven zal de minister in dit verband desgevallend nemen?

10. Hoe evalueert de minister de besteding door de gemeenten van asbestgerelateerde steun? Acht zij maatregelen die garanderen dat meer van die steun bij de getroffen eigenaren terecht komt, aangewezen?
11. Zal de minister nog andere initiatieven nemen om ervoor te zorgen dat eigenaren van asbesthoudende woningen of daken beter ondersteund worden om het asbest te laten verwijderen (ook gezien het actieplan en de invoering van het asbestattest)?

ANTWOORD

op vraag nr. 1181 van 23 september 2022

van **CRHIS JANSSENS**

1. De plaatsing van asbestdaken werd destijds nergens geregistreerd. Binnen het Vlaams Energie- en Klimaatplan deden VEKA en OVAM de aanname dat 15% van de te renoveren daken asbest bevatten waarbij zij in 2020 de inschatting maakten dat er nog 270.000 asbesthoudende daken van woningen zijn.
2. Er zijn volgens het VEKA geen detailgegevens beschikbaar voor premieaanvragen voor dak- of zoldervloerisolatie met of zonder asbestverwijdering. Deze gegevens zijn enkel beschikbaar voor goedgekeurde dossiers.
3. Ik zou een aantal van uw stellingen toch sterk willen nuanceren. De aanwezigheid van een asbesthoudende dak- of gevelbekleding op een woning is demografisch helemaal niet geconcentreerd bij gepensioneerden of bijna gepensioneerden. Ook vele jonge eigenaars bezitten een woning, al dan niet recent gekocht, met een asbestdak of -gevel. Dit is ook één van de weinige asbesttoepassingen die redelijk gekend zijn onder de mensen. Ook immo-makelaars wezen in het verleden bij een verkoop al op de aanwezigheid van een asbestdak of -gevel. Hoe dan ook is de vaststelling dat dit de verkoopprijs nauwelijks of niet beïnvloedde. Dit is ook logisch omdat de renovatiekost voor de vervanging van een oud asbestdak door een nieuw maar voor een paar procent uit asbestgerelateerde kosten bestaat. Het gros van de renovatiekosten is net als bij een oud asbestvrij dak gerelateerd aan de heraanleg. Ook bij een asbestvrij dak moet eerst het oude materiaal weggenomen, ingezameld en verwerkt worden.

Asbestcementafval kan bovendien zonder milieuheffing gestort worden. Ik noch de OVAM beschikken over informatie over waardedalingen door de aanwezigheid van een asbestdak. Net omwille van voormelde elementen. Bovendien zijn de door u aangehaalde bedragen van zestig tot zeventig duizend euro voor een dakrenovatie voor een woning uitzonderlijk hoog. Eerder meer dan het dubbel dan courant voor een gemiddelde woning.

Binnen de Verbouwpremie, de Verbouwlening en via de voordelige inzameling van asbestcement door lokale besturen, kan de eigenaar rekenen op de nodige ondersteuning voor zijn asbestdakrenovatie. Ondersteuning die de asbestgerelateerde meerkosten bij een dakrenovatie ruim tegemoet komen. Bij de Verbouwpremie zijn premies terug te vinden die de verwijdering van een asbestdak in combinatie met het aanbrengen van isolatie of het plaatsen van zonnepanelen ondersteunen.

Ondanks al deze maatregelen zal het inderdaad soms voorkomen dat een eigenaar over een dermate groot dak beschikt dat hij nog niet de investering kan doen of dat een slechte dakoriëntatie het zonnepotentieel onmogelijk maakt. Ook voor hen heb ik het mogelijk gemaakt nu al zonne-energie te kunnen gebruiken via 'energiedelen' en de 'persoon-aan-persoonverkoop'. Zij kunnen dan gebruik maken van zonne-energie die niet op hun dak geplaatst is en waarvan zij zelf niet de eigenaar zijn van de zonne-installatie.

Tenslotte wil ik er nog op wijzen dat het verbod op het plaatsen van zonnepanelen op een asbestdak al jaren verboden was, ook door de federale arbeidswetgeving. Los van de gezondheidsrisico's is het ook niet efficiënt om zonnepanelen op een oud asbestdak

te plaatsen dat toch einde levensduur is. Dat maakt dat de eigenaar bij een dakrenovatie extra kosten moet maken voor het demonteren en terugplaatsen van de installatie.

4. Voor de uitbetaalde dossiers in 2021 bedroeg de premie voor een dossier met dakisolatie en gelijktijdige asbestverwijdering gemiddeld 6,23% van het totale factuurbedrag inclusief btw. Gezien er geen details beschikbaar zijn over de vermelde factuurbedragen en de vermelde factuurbedragen mogelijks kostenposten bevatten die geen betrekking hebben op de dakwerken, is dit percentage wellicht een onderschatting van de verhouding tussen premie en werkelijke kost van de werken. Bovendien betreft het een premie voor dakisolatie en niet voor dakrenovatie en dient de verhoging van de isolatiepremie enkel om de meerkost van de asbestverwijdering te vergoeden.
5. Zoals de term het zegt, zijn de maatregelen bedoeld om burgers te ondersteunen in hun energierenovatie en asbestverwijdering. In de maatregelen is reeds een sociale correctie voorzien zodat de middelen vooral doervloeien naar gebouweigenaren die daar de meeste noden toe hebben. Onvermijdelijk bij arbitraire subsidiegrenzen, zullen de huidige maatregelen in sommige situaties nog onvoldoende zijn om onmiddellijk tot actie aan te zetten. Met de budgettaire middelen die we hebben, willen we deze wel in de eerste plaats naar de gebouweigenaren met de grootste noden laten gaan.
6. Als minister ben ik zeer alert voor situaties waar huidige subsidiemaatregelen nog tekorten zouden vertonen. We hebben dit jaar dan ook grondige aanpassingen doorgevoerd in de context van de Verbouwpremie, de Verbouwlening en energiedelen. Daar waar zich nieuwe budgettaire mogelijkheden zouden aandienen, ben ik zeker bereid aanpassingen door te voeren.
7. Zoals al gezegd verbiedt ook de federale arbeidswetgeving de plaatsing door werknemers. Het punt is dat het installeren van een constructie op een verweerd asbestdak dat einde levensduur is, geen efficiënte besteding is. Het verweerde dakoppervlak is broos en bij het belopen of beroeren is de kans op het vrijkomen van asbestvezels dan ook groot. Daarom zijn er voor de verwijdering ervan via eenvoudige handelingen specifieke veiligheidsvoorschriften. En omdat het einde levensduur is, zal een vervanging sowieso aangewezen zijn in de komende jaren. Wat dan complexer en duurder wordt indien er zonnepanelen op geplaatst zijn. Een installateur van zonnepanelen is bovendien ook niet standaard opgeleid om asbest te verwijderen en is dus niet geschoold om blootstellingsrisico's verbonden aan al zijn handelingen op het asbestdak in te schatten en te vermijden.
8. Vermits asbestverwijdering meestal kadert in een renovatiewerk kan de verwijdering ervan binnen de renovatie aan 6% btw. Aan de voorwaarden om hiervoor in aanmerking te komen, is inzake ouderdom van de woning steeds voldaan vermits asbest al in 2001 werd verboden. Ook in het kader van sloop en heropbouw zal het onderdeel asbestverwijdering mee genieten van de 6% btw.
9. De producentenverantwoordelijkheid kan worden toegepast op materialen die nu nog geproduceerd worden. Asbestcement wordt in België niet meer geproduceerd of geïmporteerd sinds 1998. De bepalingen rond producentenverantwoordelijkheid die in de huidige milieuregelgeving zijn opgenomen, kunnen dus niet toegepast worden in deze context. Bovendien waren er verschillende asbestcement producenten actief in België zoals Alfit, Modernit en Johns Manville maar kennen die hier geen rechtsopvolger zoals Eternit en SVK dat zijn. Veel asbestmaterialen zijn dus niet door Eternit of SVK geproduceerd. Van de nog aanwezige asbestcementen materialen in en rondom gebouwen is de herkomst meestal ook moeilijk te linken aan de voormalige producent. Dit alles neemt natuurlijk niet weg dat ik het zeker belangrijk vind dat wie

in deze verantwoordelijkheid draagt en er aan verdiend heeft, moet kunnen bijdragen. Mijn kabinet onderzoekt welke maatregelen hier in genomen kunnen worden.

10. De OVAM subsidieert lokale besturen voor de organisatie van de asbestprojecten. Het gros van de middelen gaat daarbij in de prijsverlaging voor de burger zodat die aan een zeer voordelig tarief asbestcement kan laten ophalen aan huis, of zelfs gratis voor bepaalde hoeveelheden kan afleveren op het recyclagepark. In de regio's waar een gegroepeerde verwijdering georganiseerd wordt, zorgen de middelen ervoor dat asbestverwijdering van leidingsisolatie en vloerbekleding aan de helft van de prijs kan. Tot slot moeten de organiserende lokale besturen zich strikt houden aan de richtlijnen van het subsidiereglement en moeten ze ook rapporteren aan de OVAM. De lokale asbestprojecten worden gecoacht, opgevolgd en aangestuurd door de OVAM waarbij goede praktijken worden gedeeld om de projecten kwalitatief te optimaliseren.
11. Het asbestattest zal de burger informeren over de mate waarin zijn woning reeds asbestveilig is of welke maatregelen hij best neemt indien de woning niet asbestveilig is. Deze informatie op maat van de eigen woning biedt een grote ontzorging voor de gebouweigenaar. Op basis van de monitoring van de asbestattesten in haar databank zal de OVAM in de toekomst in staat zijn om knelpunten bij bepaalde categorieën van gebouwen of eigenaars te detecteren. Dat maakt het mogelijk om gerichtere, nieuwe maatregelen voor te stellen.

De OVAM evalueert het actieplan asbestafbouw en voorziet volgend jaar in een voorstel van bijgestuurd actieplan. De door u aangehaalde problematiek kan hierin zeker aan bod komen.